

**SARUNA AR
JANU AŅISIMOVU,
DACI KĻAVU,
ALDI LIĒPIŅU,
ĒRIKU MILLERI UN
MĀRTIŅU ZILBERTU**

Kalpotājs un vērtētājs

Ansīs Bētiņš

Esam satikušies patīkami vēsā JVLMA pagrabā. Tēma – koncertmeistari un viņu attiecības ar solistiem uz skatuves, publikas un žūrijas priekšā, mēģinājumos un darba procesā. Man kā vokālistam šī tēma ir īpaši svarīga, ņemot vērā, ka diendienā nākas sadarboties ar koncertmeistariem.

Sarunā piedalās JVLMA mācībspēki – Koncertmeistaru katedras vadītāja, asociētā profesore Dace Kļava, profesors Aldis Liepiņš, lektore Ērika Millere, docents un LNO galvenais solistu koncertmeistars Mārtiņš Zilberts, kā arī topošā koncertmeistare Jana Aņisimova, kas 2018. gada rudenī brauks studēt Oslo Mūzikas augstskolā.

Aldi, tu nupat teici, ka būtu nodzinis bārdu, ja zinātu, ka nāks fotogrāfs. Es savu kārt biju aizgājis pie friziera, un tad es viņam jautāju – ko viņš saprot ar jēdzienu ‘koncertmeistars’. Un viņš teica, ka ļoti daudz klausās mūziku, bet vēl jo vairāk domā par to – par mūzikas ietekmi uz cilvēka psihi, prātu un kognitīvo domāšanu. Taču tajā pašā laikā nenoliedza, ka viņam tas priekšstats par koncertmeistariem ir tāds pavisam virspusējs – ka tas ir tas cilvēks, kas pavada solistu.

Lūk – standarta skatījums uz koncertmeistariem kā pastarišiem uz skatuves un šajā mūzikas laukā vispār. Kā jūs uz to skatāties? Vai jūs sevi uztverat... kā jūs sevi uztverat? Vai tiešām kā solistu ēnā esošus māksliniekus?

Aldis: Vakar biju uz tā saucamo koncertizstādi ar kora “Kamēr...” piedalīšanos un Blumbergam veltītu jaundarbu atskaņo-

šanu. Un tā pamatdoma un pamattēls, kas izcelts šajā izstādē, ir kalpotājs – visiem labi zināmā figūra ar tālu uz priekšu noliekto galvu. Kā pats Blumbergs saka, “kalpotājs, no vienas puses, nozīmē pazemību, bet no otras – pats saliekums jau faktiski ir kā atspere, kas ar lielu enerģiju un milzīgu spēku gatava sprāgt atpakaļ”.

Kaut kas līdzīgs, man liekas, esam arī mēs, un, jo vairāk to apzināties, jo esam labāki kā koncertmeistari. Tā atspere un spēka pieplūšana ir ārkārtīgi vajadzīga, lai mēs varētu palīdzēt mūsu māksliniekam nokļūt līdz šiem mākslas augstumiem – tur tā mūsu lielā enerģija vajadzīga.

Bet vai tu neuzskati, ka tā tomēr ir tāda sevis nostādīšana pakļāvīgā pozīcijā, jo koncertmeistara ziņā ir liela daļa... teiksim, tādos gadījumos, kad skaņdarbs ir pianista sacerēts, sakomponēts – vai tas būtu Šuberts, Šumanis, Debisī, Volfs, Brāms,

Forē, Lists – vai jūs šajā mūzikā un tās skaņpošanā nesaredzat daudz nozīmīgāku tieši pianista-koncertmeistara lomu?

Jana: Es uzskatu tieši tā. Jā, manuprāt, soloists un koncertmeistars – tās ir divas vienlīdzīgas pozīcijas. Kā piemēru varam ņemt ģimeni – māte un tēvs. Māte ir iznēsājusi bērnu, bet tas nenozīmē, ka viņai ir lielāka loma nekā tēvam. Vienkārši tās ir divas dažādas lomas, kas kopā veido šo ģimeni. Tāpat es varētu vēl pieminēt, ka man ļoti patīk, kā tas tiek saukts angļiski. Latviski tas ir ‘pavadītājs’, teiksim tā, bet angļiski – *collaborative pianist* – tā ir sadarbība starp diviem cilvēkiem. Manuprāt, tas ļoti labi ataino to, kā es to saredzu un kā tam vajadzētu būt. Ja nav viena, nav arī otra.

Dace: Es pilnīgi piekritu Janai. Jā, nav priekšnesuma, ja abi nestrādā kopā. Aldis saka – ‘kalpotājs’. Es nedomāju, ka mēs tādi esam. Varbūt akadēmijas mērogā – tas ir mūsu darbs – varbūt te mūs var kā tādus uztvert, bet es domāju, ka arī nodarbībās mēs tomēr esam vienlīdzīgi ar pedagogu – viens vienkārši varbūt vairāk strādā ar tehniskām lietām, bet otrs vairāk ar priekšnesumu – kā to rādīt uz skatuves.

Jā, es tieši to arī gribēju sacīt, ka vienmēr esmu skatījies uz koncertmeistaru kā uz otru pedagogu. Kā ir ar pavisam jaunu solistu – vai jūs, pirms sākat ar viņu strādāt, nākat ar savām interpretācijām par skaņdarbiem, ar savu domu, kā tam vajadzētu skanēt? Vai tomēr jūs veidojat kopīgo skaņējumu darba procesā?

Dace: Galarezultāts noteikti ir kopā izveidots, bet iesākumā katrs nāk ar savu...

Jā, bet...

Dace: ...teiksim, ar Andžellu [Gobu] mēs mūždien strīdamies, jo sākotnēji mums ir atšķirīgi viedokļi. Tad nu notiek svārstīšanās – vienai taisnība te, otrai citā vietā, un tā tas pieslīpējas. Tas ir ļoti patīkams process.

Un cik tālu notiek piekāpšanās otra priekšā?

Dace: Tas ir gaumes jautājums! (*smejas*) Viss ir mūzikas vārdā. Lai nav pret spalvu – gan stilistiski, gan saturiskā ziņā, lai nezūd tas pamats. Vienalga, vai tā ir dziesma vai instrumentāls darbs.

Ērika: Jā, domājot par to ‘pavadītāju’ – zini, kādu laiku feisbukā ceļoja tā bilde, kur attēlots aisbergs ar vienu daļu virs ūdens un otru – zem. Man šķiet, ka lietot vārdu ‘pavadītājs’ varbūt var tikai akadēmijas mērogā, strādājot ar studentiem. Jāspēlē gan vokālizes, gan vienkāršas dziesmiņas, gan latviešu, vācu, krievu kameramūzika. Varbūt tas vienkārši ir tikai tāds iespajds, ka galvenais ir dziedātājs un pavadījums ir tik elementārs. Savukārt, kad sanāk uzstāties ar kādu operas solistu – tas ir mazliet citādi.

Bet aisberga otra daļa – tas, ko tu veic nodarbībās, katru dienu... tas jau nenotiek tikai spēlējot. Tu strādā kā atbalsts, kā psihologs, repetitors – tas ir tik daudz! Un tas prasa daudz – jābūt zināšanu un pieredzes bagāžai.

Man palaimējās ar brīnišķīgu skolotāju, kas mani mācīja, – Dace Kļava. Viņa teica – tu nespēlē savu partiju, bet klausies uz dziedātāju, tur jāmeklē tās atslēgas!

Un kamēr es kā jauna koncertmeistare to visu sapratu, pagāja laiks. Tu pabeidz magistrantūru, liekas, ka jau kaut ko vari, bet īstenībā vēl neko nesaproti. Tu ej tam procesam cauri un katru reizi mācies kopā ar studentu un solistu. Daudz kas atkarīgs arī no tava sadarbības partnera – ir solisti, kas tiešām tevi uztver kā pavadītāju, – viņi dziedās un pat neieklausīsies tevī. Un tā ir ļoti nekomfortabla sajūta. Jā, tu pieņem spēles noteikumus, bet izbaudīt nevari. Bet, protams, ir tā otra solistu un studentu daļa, kas uztver katru niansi un ļaunas – un tie ir tie brīnišķīgākie momenti.

Runājot par dažādiem partneriem uz skatuves, vai jūs pamanāt kādas īpašas atšķirības, strādājot ar vokālistu, instrumentālistu, ar ansambli, kori?

Dace: Man svarīgākā šķiet cilvēciskā sarpatne. Tas, ko Ērika teica, – kādas ir tās abpusējās attiecības. Ir tādi, kas uz skatuves tver to mirkli, un tādi, kas... (*smejas*) Tad nu gan ir tikai dziedātājs un pavadītājs!

Jana Aņisimova un Aldis Liepiņš

Mūzikā nav atšķirības, tikai cilvēkos. Man, piemēram, ar Aldi patīk spēlēt [piemēram, Brāmsa valšus koncertos un Latvijas Radio kora albumā *Liebeslieder*, kas izdots skaņuierakstu namā *Ondine*].

Aldis: Bet tur neviens no mums nebija koncertmeistars! (*visi smejas*) Starp citu, koncertmeistara jēdziens ir ļoti plašs, ja mēs tā skatāmies. Jo šobrīd esam nokoncentrējušies vairāk uz mākslasdziesmu, kurā varbūt var sasniegt vispilnīgākos augstumus, bet koncertmeistari spēlē arī simfonijas diriģentiem, polkas dejotājiem...

Ērika: ...operās skatuves mēģinājumus.

Aldis: Jā – katrā lomā ir savi darba uzdevumi, specifika, psiholoģija. Vienuviet kā kalpotājs – un vārdu ‘kalpotājs’ nav jāuztver sliktā nozīmē...

Dace: Bet, Aldi, bez kalpotāja nebūtu saimnieka! Jo saimnieks bez kalpotāja nevar iztikt.

Bet kalpotājs bez saimnieka gan! (*visi smejas*)

Dace: Viņš pats ir sev saimnieks!

Ērika: Kurš ir privileģētāks?

Dace: Man jau šķiet, ka kalpotājs!

Ja par saimnieka-kalpotāja attiecībām, jautāšu, cik ļoti jūs izliekat sevi uz skatuves? Cik ļoti līdzpārdzīvojat un sekojat notiekošajam – tekstuālajā, semantiskajā ziņā, visā tajā, ko solists cenšas dot un pārādīt publikai?

Ērika: Man, piemēram, ir ļoti grūti uzstāties kopā ar vīru [baritonu Rihardu Milleru], jo, kad viņš dzied, es neklausos, ko pati spēlēju, bet sekoju – jā, ir! Ar studentiem – vienmēr ir tā vēlme palīdzēt, lai izdotos. Cīreiz sanāk par daudz palīdzēt, bet es arī no tā mācos. Esmu sapratusi, ka reizēm vairāk spēju balstīt, ja saglabāju distanci. Bet ir tādi atturīgāki studenti, kam to emocionalitāti vajag vairāk izdabūt uz āru – tad sadarbība ar mani sanāk ideāla. Man grūti spriest, kā ir citiem, bet man to emociju ir daudz, un es metos visā iekšā. Vēlāk padomāju – jā, varbūt vajadzēja drusku mazāk! (*smejas*)

Dace: Es nevaru nospēlēt gabalu, ja nespēļu par visiem simt procentiem. Pat vokaliz!

Man arī tajā vienkāršajā ‘umci, umci’ vienmēr vajag atrast kaut ko interesantu. Ja es saskatu jēgu, tad jācer, ka no snieguma to nolasā arī klausītājs. Tā vienkārši atspēlēt... nē! Vai es sekoju katrai teksta niansei? Teikšu, ka nē. Bet tas viss tomēr vienalga ir saistīts ar to, kas notiek ‘apakšā’. Tur nu gan ir visi simt procenti.

Tas nozīmē, ka tu esi ļoti prasīga pret sevi. Iedomājos, ka, spēlējot jau ceturto piekto stundu dienā, grūti tā noturīgi koncentrēties.

Dace: Treniņš. Maratons!

Jana: Manuprāt, tā ir cilvēka profesionalitāte, ja viņš saprot, ka visos koncertos un ieskaitēs jāatdod sevi simtprocentīgi, nevis – o, šajā vietā es varu spēlēt pusi, te 60 procentu. Jāieliek maksimālais – viss, cik tu vari. Atdeve liecina par cilvēka attieksmi ne tikai pret šo skaņdarbu, bet vispār – kopumā.

KONCERTMEISTARI

Aldis: Man ir teikuši un pats sevi arī esmu pieķēris pie tā, ka es mēdzu runāt līdz solistam dziesmu tekstus. Bieži vien arī emociju uz skatuves ir par daudz. Pāris reižu savā mūžā esmu pat apraudājies, ko kategoriski nedrīkstētu darīt.

Dace: (šņukstot) "Cik smuki man sanāca!" (visi smejas)

Neviens jau būtībā neaizliedz pašam sevi aizkustināt līdz asarām.

Aldis: Jā, bet Balzaks ir teicis, ka, ja tas, kurš stāsta, pats apraudas, traģēdija kļūst par komēdiju.

Jā, piekritu.

Ērika: Arī man gadījies apraudāties, bet ne tāpēc, ka pašai skaisti kaut kas sanācis, bet tāpēc, ka solistam brīnišķīgi skan balss. Tie ir burvīgi mirkli.

Par interesantiem mirkliem uz skatuves – ko darīt tajos brīžos, kad solistam samisējas? Pieļauju, ka vienīgā doma, kas jums prātā, ir – kā tikt no šīs situācijas ārā! (visi smejas)

Dace: Spēlē līdz galam!

Kur paliek mūzika? Vai tā kļūst tikai par tādu zaķu un bruņurupuča skriešanos?

saprotamas – tu vienkārši ņem un spēlē tālāk. Reizēm neviens to pat nepamana.

Ērika: Citreiz pats solists nemaz nepamana, ka viņš ir pazudis... (visi smejas) Tur jābūt reakcijai, mobilizācijai, gatavībai. Vienreiz Vītola konkursā brīnišķīga soliste dzied, dzied, dzied, un es saprotu, ka vairs nav skaidrs, kur ir pantiņš, kur starpspēle un piedziedājums. Viņa tik dzied un es tikai spēļu un domāju – kur gan mēs tagad satiksimies? Arī tā gadās. Panika ir gan tev, gan dziedātājam. Bet tā ir pieredze. Brīnišķīgi, ja vismaz beigās satiekamies.

Dace: Tas ir kā vadot automašīnu – tev sekundes simtdaļā jāpieņem lēmums, vai griezties atpakaļ vai pa labi, vai tu lec, vai dari to vai šito. Svarīgi arī, cik labi tu pazīsti savu skatuves partneri. Var paredzēt kaut kādus viņa soļus, lai no tās katastrofas situācijas izietu ar mazākiem zaudējumiem. Jo, pieņemsim, ar pilnīgi svešu cilvēku būtu riskanti. Ķertu, jā! Bet, nenoliedzami, ir bezgala interesanti.

Aldis: Katram mūzikim ir vesela bagāža ar šādiem piemēriem. Te stāsts par mūsu patriarhu Jāni Ķepīti. Viņš spēlē trio, vijolnieks pa-

KE MICH!" (visi smejas) Klausītāji, protams, smējās, un neviens no kolēģiem pēc tam neteica, ka tas būtu bijis "baigi forši".

(ienāk Mārtiņš Zilberts)

Droši!

Jana: Tagad atbildi uz visiem jautājumiem!

Dace: Mārtiņ, tu kalpoji?

Jā, kā tu pret to attiecies? Aldis, redz, salīdzināja koncertmeistaru ar Blumberga slaveno kalpotāja tēlu. Koncertmeistars un solists – tās ir kalpotāja un saimnieka attiecības.

Mārtiņš: Lielākoties tā ir. Galvenais, lai nav apkalpotājs. (visi smejas) Nekas cits jau neatliek, kā pakalpot, jo... (visi turpina smieties) tikko arī – mākslinieks iestājās jebkurā viņam ērtā mirklī...

Dace: Tikko tieši par to runājām!

Mārtiņš: ...tad nu atliek vien pakalpot.

Vai jums katram individuāli ir kādi īpaši žanri vai stili mūzikā, kuros vislabprātāk kalpojat?

Aldis: (Dacei) Kādu nu kurš no mums amatu ieņem! (visi smejas)

Mārtiņš: Situācijas ir dažādas. Darbā ar studentiem repertuārs ir tāds, kādu dod. Bet arī tur var būt baida spēlēt. Es personīgi cenšos nešķirot mūziku – kas sagādā lielāku prieku, kas mazāku. Prieks rodas, ja labi izdodas. Tas ir svarīgāk. Tā es teiktu par sevi.

Dace: Var tikai piekrist.

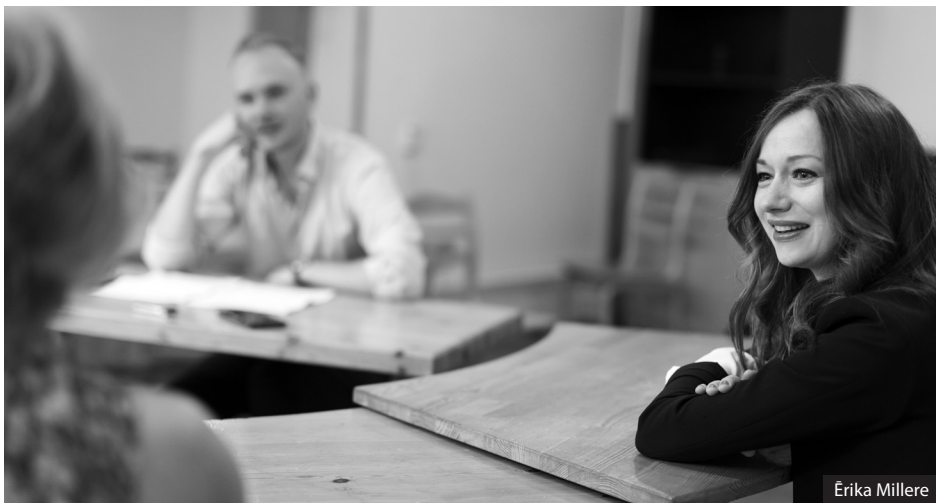
Jana: Tieši tā.

Vai, strādājot ar tiem pašiem solistiem un izpildot to pašu repertuāru, jūs maināt interpretācijas, lai publikai un pašiem būtu interesantāk?

Dace: Manuprāt, priekšnesums vienmēr atšķiras reizi no reizes. Skatuve vienmēr pieliek kaut ko klāt. Vai atšķirības ir lielas? Domāju, ka nē. Varbūt vienīgi tad, kad pēc ilgāka laika tu atkal pacel kādu skaņdarbu – tad varētu būt cits skatījums. Tad var kaut ko pamainīt – apzināti vai neapzināti. Mums diriģēšanā bija viens teiksmains students, kurš pirms eksāmena atnāca un teica: "Es izdomāju jaunu koncepciju!" (visi smejas) Tieši tajā brīdī mums jau jāiet iekšā! Debess, atveries! Kas nu būs!?

Ērika: Bet apbrīnojami – cik viens skaņdarbs var dažādi skanēt ar dažādiem solistiem! Nekad nav divu vienādu interpretāciju. Ir arījas, kas bieži spēlētas ar studentiem eksāmenos – tā vienkārši jau ir kļuvusi par rutīnu. Un tad pēkšņi viens solists dzied, un tur paveras pilnīgi cits skats – kā tas var būt? Nelielais pienesums, ko dod solists, reizēm viegli izmaina tavu skatījumu.

Aldis: Daudz kārt uzstājoties ar vienu un to pašu skaņdarbu, parasti notiek tā, ka interpretācija kļūst arvien dabiskāka un it kā atbrīvojas no mākslīgiem uzslāņojumiem, ko tu savos meklējumos esi ielicis. Un tad ir manāms uzlabojums. Pēc ilgāka laika atskaņojot to pašu skaņdarbu ar to pašu solistu, ir patīkamā sajūta, ka "sēž" – tas vairs neprasa piepūli, un tu vari muzicēt.

Ērika Millere

Jana: Es parasti cenšos vismaz iespēlēt solista partiju. Patlaban ikdienā strādāju ar maziem bērniem, tādēļ saprotams, ka uz skatuves vienmēr kaut kas var gadīties – tas ir pilnīgi normāli. Ja solists ir tādā stresā, ka vispār neko neatceras, tad arī spēļu visu solopartiju, līdz viņš saprot, kur mēs apmēram atrodamies.

Bet kas tajā brīdī notiek galvā?

Dace: Man liekas, ka tur ieslēdzas kaut kas...

Nav tā, ka jūs pārņemat saimnieka lomu?

Dace: Nē, nē.

Aldis: Instinkti sāk darboties.

Ērika: Tieši tā.

Dace: Man, teiksim, diplomeksāmenā viens dzied šitos virpuļus. Skatos – o! Jau divas taktis tālāk par mani ticis! Labi, pēc tam pamanu, ka viņš trīsreiz uz vietas kaut ko dzied. Tā ir sekundes simtdaļa, kad jau ir skaidrs, kas notiek. Tad tu tiešām esi kalpotājs.

Aldis: Tā koncertpieredze ir tik milzīga, ka vienkāršas kļūdišanās ir pašas par sevi

griežas un jautā – kur mēs esam? Un Ķepītis, tāpat kaut ko nesaprotamu spēlēdam, atbild ar vārdu, kas sākas ar burtu "d". (visi smejas)

Bet kā ir ar publikai labi zināmiem darbiem, ko tūlītēji var atpazīt un par kuriem ikvienam jau ir sava interpretācija galvā? Vai arī tad jūs nākat ar savu domu?

Jana: Bet protams!

Tu nepakļaujies publikas spiedienam – tēlam, ko klausītājs varbūt grib sadzirdēt?

Jana: Katram cilvēkam galvā ir savs priekšstats.

Aldis: Mēs ar Krišjāni Norveli iestudējām Šūberta "Gulbja dziesmu", un tajā ciklā, kā zināms, ir slavenā serenāde – viens no tiem gabaliem, par ko tu, Ansi, runā. Pirms beigām serenādē ir frāze "komm, beglücke mich". Parasti visi taisa *crescendo* (*demonstrē*) – "Komm, beglücke mich!" Šūbertam tā nav rakstīts. Mēs ar Norveli izmēģinājām, ka to varētu darīt ārkārtīgi... (*demonstrē*): "Komm beglücke mich... KOMM BEGLÜC-

Jana: Es pilnībā piekritu – šī tiešām ir ļoti laba doma. Bieži vien, klausoties pianistus un solistus, dzirdu, ka skan ģeniāli, taču tajā pašā laikā tik vienkārši. Tad arī saprotu, cik tas ir ilgi izstrādāts, apdomāts un beigu beigās nosēdies, ja tā var teikt, tādēļ skan patiešām labi un nesamāksloti.

Ērika: Beidzas tas process, kad tu centies par visām varītēm. Atceros, ka vienā bakalaura eksāmenā jautāju: “Skolotāj, kāpēc es nevaru nospēlēt, kāpēc man nesanāk?” Viņa teica: “Vajag laiku!” Tas laiks paiet, un tu tiešām sāk muzicēt, nevis kaut ko veidot.

Jana: Es vēl gribēju piebilst par atkārtotu uzstāšanos ar to pašu skaņdarbu un solistu – tas ir tāpat kā ar grāmatu. Pēc kāda laika tu ieraudzīsi pavisam citu tekstu. Un loģiski – tu to uztver citādi. Gribi vai nē, tu sāk saklausīt kaut ko vairāk vai mazāk. Turklāt tas atkarīgs arī no noskaņojuma.

No mana vokālista skatpunkta viena no grūtākajām lietām ir piedalīšanās skaņu ierakstā. Nenoliegšu – solists ir tas, kura dēļ darbs tiek ierakstīts neskaitāmas reizes. Bet jūs esat izdarīto parasti nepamana, kaut esat ar pilnīgu un maksimālu sagatavotību – kā Dace saka, vienmēr simtprocentīgi klāt.

Ērika: Ir viens “bet” – atšķirība starp instrumentālistiem un vokālistiem. Jums, dziedātājiem, tas process ir daudz sarežģītāks. Mums tā ir taustiņa nospiešana, bet vokālistam skaņveide ir komplicētāka. Mēs, piemēram, varam spēlēt ar angīnu, bet jūsu ķermenis ir jūsu instruments. Daudzreiz arī gadās, ka solists ir ļoti labi sagatavojies, bet tā vienkārši nav īstā diena. Ir taču tik daudz apstākļu, kas vokālistu var izsist no tā perfektā stāvokļa. Ir jādoma par elpu, izrunu, punktiņu vai robiņu. Man šķiet, ka mums, pianistiem, ir mazliet vieglāk.

Jana: Te es negribētu piekrist. Jā, vokālistam tiešām ir šīs fiziskās grūtības, savukārt pianists taustiņu var nospiegt simt dažādos veidos.

Mārtiņš: Taisnība, ka lielākoties svarīgākais ir tas, kā izdevās nodziedāt. Man ir bijis tā, ka pēc studijas ieraksta sadzirdu – kaut kas nepatīk, bet, redz, pie tā mēs vairs neatgriezījamies, jo tur tas dziedātāja ‘labais variants’

bijis. Es teiktu, ka katram ir sava veida grūtības – vienam tas ir sarežģītais instruments – balss un ķermenis, bet otram visu laiku jābūt izcilā gatavībā, tā sakot.

Aldis: Mēs ar [Ievu] Paršu reiz bijām mainītās lomās – es iedziedāju vienu, šķiet, Induļa Kalniņa vai Marģera Zariņa gabalu, un Parša spēlēja pavadījumu. Abiem bija ļoti grūti – viņai trāpīt pa pareizajiem taustiņiem un man savukārt to tekstu vismaz kaut vai minimāli nomelodeklamēt. Bet bija forša pieredze – apmainīties un sajūst, kā ir būt otram.

Ērika: Tieši dziedātājs nosaka limitu, cik ilgi viņš var izturēt. Man ir gadījies, piemēram, rakstīt vienu āriju septiņas reizes un neierakstīt. Esam saņēmušies, bet vienkārši nav vairs spēka, nevar padziedāt. Droši vien ierakstos ar instrumentālistiem ir citādāk, bet es tā kā vairāk ar vokālistiem. (*smejas*) Un ir tā, kā Mārtiņš saka – tu raksti un nesi apmierināts, bet jāizvēlas kompromiss.

Jā, tā atkal ir pakļaušanās... (visi smejas) Laikam jau negribas pašiem tā teikt. Un kā ir ar dzīvjiem atskaņojumiem, kur sēž publika? Vai jūs tiekat pamanīti? Varbūt mēdzat flirtēt ar klausītājiem, ākstoties kopā ar mākslinieku, pēkšņi mainot agoģiku vai atsakoties no nošu teksta, ko negaida nedz publika, nedz reizēm arī pats partneris?

Dace: Atkarīgs no situācijas.

Aldis: No žanra.

Mārtiņš: Ir tādi svētki kā izlaidumi, kur visu ko var atļauties un pat vajag! Tad katrs to dara pēc savas, tā teikt, mākslinieciskās gaumes – un labprāt! Taču nopietnākos koncertos tomēr jābūt rezervētākiem.

Dace: Bet tas atkarīgs no mūzikas, ko spēlē.

Mārtiņš: Jā, protams, no mūzikas, bet arī no partnera – cik tu esi ar to otru uzstājies kopā. Jo tas viss var pārvērsties par lielu defektu. Ļoti daudz to aspektu.

Aldis: Te varētu pieminēt festivālu “Sansusi”, kur publika ir tik īpaša un festivāls tik fantastiski apkalpots no organizatoriskās puses. Iedomājies – mežā *Steinway*. Tie klausītāji ir tā uzskāņojušies uz to, ko tu darīsi. Es konkrēti varbūt šobrīd vairāk domāju par Dzeniņa “Viriešu dziesmām” – tu gribot

negribot pieņemt tādas spēles noteikumus, par kuriem iepriekš nemaz neesi domājis. No publikas reakcijas un smiekliem tu sāc kaut kur spēlēt līdzī, protams, dažreiz atkal aizšaujot garām, bet šādi rodas visādi radoši un negaidīti brīži. Viss atkarīgs no tā, kur, kā un kam mēs muzicējam.

Lūk, Mārtiņš nupat ir nācis no eksāmena...

Mārtiņš: No diplomeksāmena!

Vai jūtat, ka šādos eksāmenos tiek vērtēti arī jūs?

Mārtiņš: Te varētu būt atšķirīgi viedokļi. Es, piemēram, par sevi teiktu, ka principā šādas sajūtas uzskatu par liekām un traucējošām – cenšos par to nedomāt. Man jādomā par to cilvēciņu, kuram kaut kādā veidā varu palīdzēt. Vērtējums manā virzienā... Nu, ja kādam tas ir vajadzīgs, tad lai vērtē, bet man liekas, ka tas traucē koncentrēties spēlēšanai – domāšana par to, kā manu sniegumu tagad mērīs.

Dace: Man vienmēr šķitīs tā – kādu atzīmi saņem students, tādu dabūju arī es. Tik labi mēs esam spējuši pasniegt priekšnesumu. Bet tas jau ir pēc tam. Konkrētajā brīdī es nedomāju, vai šoreiz kādam vairāk patīks, kā spēlēju, vai nē. Un studenti ir ārkārtīgi dažādi. Ja kāds nav īpaši spožs, es ļoti pirms tam piedomāju, kā to padarīt... Lai tas būtu foršāk.

Mārtiņš: Domājot vairāk par sevi un vērot fokusu uz sevi, priekšnesumā var izveidoties disbalanss. Paraut to deķi uz savu pusi – tādā mācību eksāmenā tas pilnīgi noteikti nav vajadzīgs. Mēs esam mākslinieki.

Ērika: Es kā jaunā koncertmeistare, kas tikko sākusi strādāt un spēlēt tos eksāmenus, bez šaubām pamanu tos vokālos pedagogus, kas zina, kā jāskan, kādā tempā jābūt, kādā interpretācijā. Tikko tu dari citādi...

Mārtiņš: Tas ir kā eksāmens tev.

Ērika: ...jā, tomēr ar katru gadu tava pārlicība aug lielāka. Bet vienalga – vienmēr ir tā vērtēšanas sajūta, jo tu tomēr neesi atrauts no solista. Un... jā, ir grūti atbrīvoties. Viena kolēģe stāstīja, cik drošs vai nedrošs var būt students. Vienreiz viņš saka – jā, bet tu tur tik skaļi pāršķiri lapas, ka mani vienkārši izsiti! Vai arī citureiz – tas temps šoreiz bija ārprātīgs, tāpēc nesanāca, tāpēc man tā atzīme tāda! Arī tā mēdz būt.

Aldis: Tie diplomeksāmeni ir visatbildīgākie brīži. Var gadīties, ka tam cilvēkam tā ir pirmā nozīmīgākā uzstāšanās reize. Gluži nevilšus arī tev kāpj stress. Protams, tu esi nokoncentrējies vairāk, jo nedrīksti neko nojaukt, bet uztraukums nenoliedzami ir lielāks.

Jana: Manuprāt, neapšaubāmi – mūs vērtē. Tas jau notiek nemītīgi – tu ej pa ielu, brauc ar mašīnu vai uzstājies uz skatuves. Taču galu galā lielākais vērtētājs tomēr esi tu pats sev, nevis citi. Ja esmu kļūdījiesies, dienas beigās, gulēt ejot, par to domāšu, centīšos saprast un mēģināšu izvērtēt, kāpēc tā notika. Vienmēr.

Visu solistu vārdā jūs priekšā dziļi noliecu galvu un saku – paldies!